

To številko posvečamo sodobni informacijsko komunikacijski tehnologiji (IKT), ki je eden glavnih usmerjevalcev tudi pri človekovem osebnem staranju, reševanju demografskih nalog ob staranju prebivalstva in glede možnosti za razvoj lepšega – bolj solidarnega sožitja med generacijami.

Včasih med klepetom vprašam kakega od kolegov v tretjem življenjskem obdobju, ali bi raje, da bi mu, če bo treba, v onemoglosti menjal plenice oskrbovalni robot ali človek – družinski ali poklicni oskrbovalec. Večinoma so zgroženi, kaj mi pride na misel; v pogovoru pa sva si hitro edina, da je ta možnost že skoraj tu: tako stvarna možnost v razvoju IKT kakor osebna možnost glede na najina leta. Osebno stališče ljudi do tega, da bi jih v onemoglosti robot umival, pital, sprehajal, jim meril krvni tlak in podobno, je še večinoma odklonilno. To je razumljivo, saj še strokovnjaki večinoma nimajo praktičnih izkušenj z inteligentnimi stroji za oskrbovanje. Treba se je samo spomniti, kako so imeli, tako izobraženi kakor neuki ljudje, pred poldrugim stoletjem odpor in strah do vožnje z vlakom ter pozneje z letalom. Človek skozi vso zgodovino ustvarja tehniko, da mu pomaga lažje in bolje zadovoljevati njegove potrebe; kar izumi, uporablja s strahom in z drznostjo, v korist in tudi v škodo.

Uporaba IKT na področju dolgotrajne oskrbe, zlasti oskrbovalna robotika, vzbuja mnogim resne pomisleke; glavni je, da je oskrbovalna storitev robota brezosebna. Pomisleki in strahovi so stvarni. Za tiste vidike oskrbe, pri katerih je odločilen osebni odnos in ne stvarna storitev, IKT ni ustrezen nadomestek za človeka, ker razoseblja medčloveško sožitje in slabi v ljudeh socialni imunski vzgib solidarnosti. Pri oskrbovalnem in negovalnem delu, kjer gre pretežno za kvalitetno opravljeno storitev, pa ta nevarnost ni večja, kakor je pri človeškem oskrbovanju, saj tudi poklicni in družinski oskrbovalci lahko izvajajo oskrbovalne in negovalne storitve brezosebno in celo nehote ali hote trpinčijo oskrbovanca. Z vidika človekovega doživljanja, etičnosti in varnosti prinaša uporaba IKT in robotike v oskrbovanje enake možnosti in nevarnosti, kakor njihova uporaba v izobraževanju, proizvodnji, gospodinjstvu in na drugih področjih življenja in sožitja. In ne samo v oskrbovanje. Enako tudi na širjenje možnosti za telesno, duševno, duhovno in socialno zdravo staranje. In v informiranje in ozaveščanje o staranju, starosti in medgeneracijskih odnosih. Tudi v medgeneracijsko sodelovanje, saj nikdar doslej ni bilo toliko možnosti, da stari in mladi človeško sodelujejo pri učenju. Ko starejši prosimo mladostnika za pomoč pri uporabi IKT, pri tem lahko vzpostaviva lep človeški stik, v katerem tudi on začne spraševati in z zanimanjem poslušati starejšega o njegovih izkušnjah v življenju in sožitju.

Branje zadnje letošnje številke vam bo pomagalo odgovoriti na marsikatero vprašanje o uporabi sodobne IKT na področju staranja in sožitja. In vam sprožilo vrsto novih vprašanj za ustvarjalno odgovarjanje nanje, saj se človeški um že vsaj od Sokrata naprej zaveda, da je radovedno vprašanje, ki se nam porodi ali ga zastavijo razmere, za razvoj pomembnejši kakor sedem standardnih odgovorov. Eno in drugo nam v tej številki revije omogočata dva slovenska znanstvenika iz ustanov, ki se prvenstveno posvečajo razvoju IKT: prof. dr. Andrej Košir iz ljubljanske Fakultete za elektrotehniko in prof. dr. Matjaž Gams iz Inštituta Jožef Štefan. Prebrali boste lahko vrsto prikazov tujih raziskav in izkušenj o IKT na področju staranja; zanimiv je pogovor s Francozinjo Monique Epstein, ki je kot strokovnjakinja vso svojo kariero rasla z razvojem sodobne informatike, po upokojitvi pa vodi veliko pariško društvo za pomoč starejšim pri obvladovanju sodobnega življenja s pomočjo IKT.

V letu 2020 vam želim, da se celostno in skladno človeško razvijate v samem sebi, z ljudmi okrog sebe in z naravo – tudi s smiselno pomočjo informacijskih komunikacijskih orodij!

Urednik